

Schengenska granica i njena zaštita

Mardetko, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:078153>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE

JOSIPA MARĐETKO

SCHENGENSKA GRANICA I NJENA ZAŠTITA

ZAVRŠNI RAD

ZAGREB, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE

JOSIPA MARĐETKO

SCHENGENSKA GRANICA I NJENA ZAŠTITA

ZAVRŠNI RAD

Mentor: : Prof. dr. sc. Frane Staničić

ZAGREB, 2022.

Izjava o izvornosti

Ja, Josipa Marđetko pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Josipa Marđetko

Ime i prezime: Josipa Marđetko

Datum: 20.09.2022.

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se temom Schengenske granice i njene zaštite. Schengenska granica je vanjska granica schengenskog prostora, prostora u kojem su ukinute unutarnje granice i u kojem je omogućeno neometano kretanje robe, usluga, kapitala i ljudi kroz teritorije svih zemalja članica. Kako bi područje bez granica bilo moguće, potrebno je ojačati nadzor vanjskih granica, odnosno schengenske granice.

U drugom poglavlju rada opisan je proces nastajanja schengenskog prostora te razlozi iz kojih su države članice odlučile ukinuti svoje unutarnje granice. Navedeni su i aspekti zbog kojih se schengenska granica proširivala, kao što su utjecaj ukidanja unutarnjih granica i migracija radne snage na gospodarsku i trgovinsku povezanost, integracija stanovništva i unaprjeđenje turizma. Kako bi područje bez unutarnjih granica moglo sigurno i uspješno funkcionirati, schengensku granicu potrebno je adekvatno zaštititi.

Treće poglavlje rada bavi se objašnjavanjem zajedničkih mehanizama, agencija i sustava koji neprestano štite i nadziru schengensku granicu te omogućuju međunarodnu suradnju između nadležnih tijela država članica.

U četvrtom i petom poglavlju rada objašnjeni su sustavi i postupci za izdavanje viza za prelazak schengenske granice i pružanja međunarodne zaštite azila kojima Europska unija omogućava ulazak strancima na teritorije država članica, dok istovremeno istim mehanizmima štiti javni poredak i pruža sigurnost svojim građanima.

Ključne riječi:

Europska unija, schengenska granica, schengenski prostor, zaštita, nadzor

Sadržaj

SAŽETAK	3
1. UVOD	6
2. SCHENGENSKI PROSTOR	6
2.1. STVARANJE SCHENGENSKOG PROSTORA.....	6
2.2. EKONOMSKI ASPEKT SCHENGENSKOG PROSTORA	8
2.2.1. UTJECAJ RADNE SNAGE NA TRGOVINSKU POVEZANOST	8
2.2.2. UTJECAJ SMANJENJA GRANIČNE KONTROLE NA TRGOVINSKU POVEZANOST	9
2.3. TURIZAM U SCHENGENSKOM PROSTORU	9
3. ZAŠTITA SCHENGENSKE GRANICE	10
3.1. ANALIZA RIZIKA	11
3.2. MEĐUNARODNA SURADNJA	12
3.3. SCHENGENSKI INFORMACIJSKI SUSTAV	13
3.4. EUROPOL	15
3.5. FRONTEX	16
3.6. EUROSUR	17
4. VIZE	18

4.1. ZAJEDNIČKA VIZNA POLITIKA	19
4.1.1. ZAKONIK O VIZAMA	19
4.1.2. POPIS TREĆIH ZEMALJA ČIJI DRŽAVLJANI MORAJU IMATI VIZU PRI PRELASKU VANJSKIH GRANICA I ZEMALJA ČIJI SU DRŽAVLJANI IZUZETI OD TOG ZAHTJEVA	21
4.1.3. JEDINSTVENI OBRAZAC ZA VIZE	21
4.2. VIZNI INFORMACIJSKI SUSTAV	22
4.3. VIZNI RECIPROCITET	23
5. AZIL	24
5.1. ZAJEDNIČKI EUROPSKI SUSTAV AZILA	24
5.2. UTVRĐIVANJE DRŽAVE ODGOVORNE ZA PRUŽANJE AZILA	24
5.3. AGENCIJA EUROPSKE UNIJE ZA AZIL	26
5.4. EURODAC	26
6. ZAKLJUČAK	27
7. LITERATURA	28

1. UVOD

Jedan od glavnih ciljeva prilikom osnivanja Europske unije bio je uspostavljanje zajedničkog tržišta, a ono ne bi bilo moguće uspostaviti kada ne bi postojale tržišne slobode, a to su sloboda kretanja ljudi, dobara, usluga i kapitala. Nekoliko država članica Europske unije odlučilo je potpisati Schengenski sporazum kojem je glavni cilj bio ukidanje unutarnjih granica između država kako bi se mogla ostvariti sloboda kretanja dobara. Ukidanje unutarnjih granica između država dovelo je i do neometanog i slobodnog kretanja državljana tih zemlja po teritorijima drugih država, no nepostojanje unutarnjih granica značilo je i to da kada državljani trećih zemalja jednom uđu na teritorij jedne od država potpisnica, oni slobodno mogu prelaziti i na teritorije drugih država. Teritoriji država potpisnica Schengenskog sporazuma stvorili su schengenski prostor, a njihove vanjske granice objedinjene su pod nazivom schengenska granica.

2. SCHENGENSKI PROSTOR

2.1. *Stvaranje schengenskog prostora*

U Schengenu, gradu u Luksemburgu, na rijeci Moselle na mjestu gdje se spajaju teritoriji pet susjednih država, 14. lipnja 1985. godine Njemačka, Belgija, Francuska, Nizozemska i Luksemburg potpisale su sporazum o suradnji, odnosno Schengenski sporazum. Sporazum se odnosio na ukidanje unutarnjih granica između država čime bi se otvorio put ka stvaranju zajedničkog tržišta, odnosno omogućio neometan protok ljudi i dobara među državama. Države potpisnice već su idućeg dana, 15. lipnja 1985. godine, počele s postupnim ukidanjem kontrole na unutarnjim granicama tako što se na graničnim prijelazima više nisu zaustavljala osobna vozila. 1990. godine je donesena Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma u kojoj su utvrđeni ciljevi i mjere koje je potrebno provesti kako bi se omogućilo ukidanje granica, načela i načini međusobne suradnje. Postupno su im se pridružile i druge države članice Europske Unije, potaknute koristima koje sa sobom nosi ukidanje unutarnjih granica. Krajem 1990. godine pridružila se Italija, a do 1996. godine pridružile su se i Španjolska, Portugal, Grčka, Austrija, Danska, Švedska i Finska. Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma tek je 1995. godine praktično stupila na snagu, tek kada su bili zadovoljeni svi preduvjeti koji su prethodili njezinom provođenju. 26. ožujka 1995. godine Njemačka, Belgija, Francuska, Nizozemska, Luksemburg, Španjolska i Portugal ukinuli kontrolu na unutarnjim granicama. Schengensku pravnu stečevinu kasnije su u potpunosti primijenile i Austrija, Grčka, Švedska, Danska i Finska. Ugovorom iz Amsterdama 1999. godine, Schengenska pravna stečevina ugrađena je u pravni okvir Europske Unije, što znači će da svaka nova država koja pristupi

Europskoj Uniji morati, uz pravnu stečevinu Europske Unije, u svoje zakonodavstvo implementirati i pravnu stečevinu Schengenskog sporazuma, odnosno Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma. No, nisu sve zemlje članice Europske Unije i članice schengenskog prostora, te nisu ni sve zemlje članice schengenskog prostora članice Europske Unije (Pejaković-Đipić, 2018.; Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, 1985.).

„ Još je *“željezna lady” Margaret Thatcher u svojem govoru na Europskom koledžu u Bruggeu 20. rujna 1988. istaknula kako je razumljivo da želimo olakšati protok robe i ljudi u Zajednici, ali je također istaknula kako se protivi zdravom razumu u potpunosti ukinuti granične kontrole...* “ (Pejaković-Đipić, 2018., str. 130.)

Protivljenje ukidanju granica bilo je izraženo u Ujedinjenom Kraljevstvu i Irskoj, koje su prihvatile primjenu samo dijela odredbi schengenske pravne stečevine, no one nisu dio schengenskog prostora. Iako su članice Europske Unije, Rumunjska, Bugarska, Cipar i Hrvatska još uvijek nisu dio schengenskog prostora. S druge strane, Lihtenštajn, Švicarska, Norveška i Island nisu članice Europske Unije, no one primjenjuju određena pravila schengenske pravne stečevine i one se smatraju dijelom schengenskog prostora. Tako se danas schengenski prostor sastoji od 26 zemalja koje okružuje 42 673 kilometara morske i 7 721 kilometara kopnene granice. Više od 400 milijuna stanovnika uživa zaštitu i prednosti koje sa sobom donosi schengenska granica. (Britvec, 2018.)¹

Za građane Europske unije, uspostavljanje schengenskog prostora predstavlja iznimno važno postignuće koje omogućava potpunu slobodu kretanja unutar 26 europskih država, ne samo ljudi, nego i dobara, usluga i kapitala. Brojne su ekonomske i političke pogodnosti koje građani schengenskog prostora uživaju zahvaljujući nepostojanju granica i kontrole kretanja, a takve pogodnosti privlačne su i državljanima trećih zemalja koje nisu članice schengenskog prostora ili Europske unije, odnosno kako ih naziva Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma – strancima. Strani državljani pod određenim uvjetima mogu boraviti na prostoru unutar schengenske granice i prelaziti ju te se koristiti slobodom kretanja kao i građani država članica, sve dok se zakonito nalaze u schengenskom prostoru, odnosno imaju boravište ili vizu, čega će se ovaj rad dotaknuti kasnije. (Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, 1985.; Raos, 2013.; Pejaković-Đipić, 2018.)

---

¹ https://publications.europa.eu/resource/cellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0001.01/DOC_1

2.2. Ekonomski aspekt schengenskog prostora

Iako se među europskim građanima smatra kako je sloboda kretanja ljudi najvažnije postignuće, pa samim time i primarni cilj osnivanja schengenskog prostora, ono je zapravo samo posljedica tendencije stvaranja zajedničkog tržišta. Kako bi se ostvarilo zajedničko tržište, potrebno je ostvarenje četiriju temeljnih tržišnih sloboda: slobode kretanja dobara, usluga, kapitala i ljudi. Najvažnije je bilo osigurati slobodan protok dobara i usluga, a iz toga je proizašla sloboda kretanja ljudi, iako je i ona danas iznimno važna. (Pejaković-Đipić, 2018.)

Iseljavanje ljudi u druge države članice i migracije radnika iz jedne države u drugu uvelike pridonosi stvaranju i jačanju zajedničkog tržišta. Dnevne migracije radnog stanovništva su pojednostavljene jer više ne postoji granična kontrola i čekanje na granicama što znači da je putovanje na posao u drugu državu brže i jeftinije, što potiče više ljudi na odluku o pronalasku posla u susjednoj državi. Smatra se da otprilike 1,7 milijuna ljudi svakodnevno putuje u susjednu državu radi posla. Migrantima koji pak zaposlenje traže u nekim udaljenijim državama omogućeno je prebivanje i zaposlenje bez potrebe dobivanja vize te skraćivanje putovanja od države u kojoj rade do svoje matične zemlje jer se više ne moraju zaustavljati na graničnim prijelazima u svakoj državi kroz koju prolaze. Davis i Gift (2014.) proveli su znanstveno istraživanje čiji rezultat pokazuje kako Schengenski sporazum potiče trgovinu i stvara povezane trgovinske partnere između država članica schengenskog prostora. Autori su, kao najznačajnije čimbenike jačanja trgovinske povezanosti, naveli migracije radnog stanovništva i ukidanje kontrole na granicama. (Davis and Gift 2014. prema Britvec, 2018.)

2.2.1. Utjecaj radne snage na trgovinsku povezanost

Ukidanjem kontrole na granicama i omogućavanjem slobodnog kretanja ljudi, otvara se prostor za jednostavnije zapošljavanje građana neke od zemalja članica schengenskog prostora u drugoj državi članici. Davis i Gift (2014.) navode nekoliko primjera kako građani mogu pospješiti trgovinsku suradnju između država te će u slijedećem odlomku oni biti pobliže objašnjeni. Radnici koji migriraju u neku drugu državu, u toj će državi tražiti proizvode iz svoje matične zemlje, a ako taj proizvod ne pronađu, uvest će ga sami te tako potaknuti promet dobara. Nadalje, useljenik koji u drugoj državi želi osnovati vlastiti posao može usporediti cijene proizvodnje u državi u kojoj se nalazi s cijenama iz svoje matične zemlje te po potrebi uvoziti jeftiniju robu što će rezultirati jeftinijom proizvodnjom pa i time i jeftinijim konačnim proizvodom. Autori navode i kako strani radnici svojom integracijom u društvo i radnu okolinu u drugoj državi pripomažu i kod stvaranja povjerenja prilikom sklapanja poslova s drugim proizvođačima ili radnicima iz njegove domicilne zemlje i da mogu sudjelovati u pregovorima

kao posrednici te tako međunarodno poslovanje nadilazi jezične barijere. (Davis and Gift 2014. prema Britvec, 2018.).

2.2.2. *Utjecaj smanjenja granične kontrole na trgovinsku povezanost*

Smanjivanjem granične i carinske kontrole na graničnim prijelazima uvelike se olakšava, ubrzava i pojeftinjuje međunarodna trgovina između zemalja unutar schengenskog prostora. Najjednostavniji primjer je prijevoz robe preko granice. Ukidanjem granične i carinske kontrole na graničnim prijelazima, vozilo koje prevozi robu više ne mora stajati u koloni i čekati na pregled prtljage i vozača. Vozač koji bi prolazio preko više graničnih prijelaza, na svakom od njih morao bi se zaustaviti i čekati. Ukidanjem čekanja na graničnom prijelazu, vozač u svom radnom vremenu može obaviti više posla, nego kada bi radno vrijeme provodio čekajući na granici. Vozilo koje stoji u koloni, predstavlja veći trošak od vozila koje samo prijeđe granični prijelaz. Kraće vrijeme čekanja ima izniman značaj kod prijevoza robe čija je dostava hitna ili robe koja ima kratki rok trajanja kao što su naprimjer svježe voće i povrće te meso i slični prehrambeni proizvodi. Autori Davis i Gift (2014.) svojim istraživanjem došli su do rezultata da kada su obje države koje međusobno posluju primijenile odredbe Schengenskog sporazuma, na godišnjoj razini je trgovina između njih porasla za 10 %. Europski parlament predviđa da bi se ponovnim uvođenjem kontrole na graničnim prijelazima u vremenskom razdoblju od dvije godine, europsko gospodarstvo oštetilo i do 51 milijarde eura. (Davis and Gift (2014.) prema Britvec (2018.)²

2.3. *Turizam u schengenskom prostoru*

Turizam je jedna od najvažnijih gospodarskih grana velikog dijela zemalja u Europskoj Uniji. Brojne turističke destinacije privlače turiste iz cijele Europe, ali i iz drugih, udaljenijih zemalja. Putovanje iz jedne države u drugu nema samo znatan gospodarski utjecaj, već pridonosi europskoj integraciji stanovništva i ljudi iz različitih država te povećava osjećaj pripadnosti europskom identitetu.

„Treba napomenuti da je unutareuropski turizam ključan za poticanje osjećaja europske pripadnosti. Prilikom putovanja se događa interakcija kultura i time se stvara neprocjenjiv motor socijalne i kulturne integracije.“ (Britvec, 2018.)

Članstvo u schengenskom prostoru omogućilo je građanima država članica slobodno i neometano kretanje i putovanje u ili kroz druge države članice. Konvencijom o provedbi

---

² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578974/IPOL_STU\(2016\)578974_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578974/IPOL_STU(2016)578974_EN.pdf)

Schengenskog sporazuma uređeno i je pitanje viza za turiste koji nisu građani neke od država članica schengenskog prostora, odnosno stranaca. Prilikom ulaska u neku od država članica schengenskog prostora, strani turisti mogu dobiti vizu koja vrijedi 90 dana, a ona im omogućava neometano putovanje kroz čitavo područje schengenskog prostora, umjesto da moraju tražiti višestruke vize za ulazak u svaku državu, kao što su morali prije nego li je na snagu stupila Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma. Ukidanjem kontrole na granicama turistima se omogućuje brži prelazak granice, a smanjenjem vremena čekanja smanjuje se i trošak putovanja. Zbog nepostojanja granične kontrole, sve se više ljudi odlučuje na kratka putovanja u drugu državu, ponajviše jednodnevne izlete. Porast turizma potaknut je nepostojanjem kontrole na granicama, no da bi se osigurala sloboda kretanja unutar schengenskog prostora potrebno je ojačati vanjske granice i nadzor nad osobama koje ih prelaze. Stranci koji ulaze u države koje se nalaze na vanjskoj granici schengenskog prostora mogu podilaziti temeljitoj kontroli ne samo putnih isprava, nego i kontroli vozila i predmeta koje posjeduju prilikom ulaska u državu. Pouzdan nadzor schengenske granice osigurava sigurno i slobodno putovanje kroz države schengenskog prostora. (Britvec 2018., Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, 1985.).

3. ZAŠTITA SCHENGENSKE GRANICE

Granice su oduvijek predstavljale određenu mjeru zaštite građana, jer je bila odgovornost države kontrolirati i provjeravati svakoga tko ulazi na teritorij države. Preuzimanjem pravne stečevine Schengenskog sporazuma, države su ukinule kontrolu na unutarnjim granicama i prepustile nadzor o vanjskim granicama državama na čijem se teritoriju one nalaze. Već je prije navedeno u radu kako schengenska granica obavlja 26 europskih zemalja sa 42 673 kilometara morske i 7 721 kilometara kopnene granice te time štiti više od 400 milijuna građana. Kako bi građani doista bili zaštićeni, države sa vanjskim granicama dužne su osigurati adekvatan nadzor državne granice. Širenjem Europske Unije i pristupanjem drugih država Schengenskom sporazumu, granica se isto tako povećava te nadzor nad njome prelazi u odgovornost nove države članice.

Da bi prepustile kontrolu schengenske granice drugima, države bez vanjskih granica morale su prije svega izgraditi povjerenje u druge države i njihove sposobnosti granične kontrole i zaštite granica. Preuzimanjem odgovornosti nadzora vanjskih granica, pogranične države postaju posljednja linija obrane schengenskog prostora od ulazaka ilegalnih migranata, krijumčarenja

drogom i ljudima, terorizma te mnogih drugih ugroza. Kako bi države bile sigurne da se provodi adekvatna zaštita granica, u svim se državama provode jednaka pravila koja se tiču nadzora granica. Preuzimanjem pravne stečevine Schengenskog sporazuma, države su većinu svojih ovlasti o nadzoru granica prenijele na institucije Europske Unije, pa se tako u svim državama provode zajednička pravila, standardi i mjere vezane uz nadzor schengenske granice. (Dragović, 2012.)

Iako su prihvatile odredbe Schengenskog sporazuma, nemaju sve države na čijem se teritoriju nalazi vanjska granica jednake uvjete kako bi se provodio jednak nadzor granica, iz geografskih razloga ili zbog resursa kojima raspolažu u opremi granica i službenika te edukaciji i obuci. Kako bi se rasteretile pojedine države na vanjskim granicama i odstranile razlike u provedbi nadzora granica, Europski parlament i Vijeće Europske Unije donijeli su odluku o osnivanju Fonda za vanjske granice. Fond je osnovan radi financijske pomoći državama schengenskog prostora u provođenju kvalitetne, jedinstvene i učinkovite kontrole schengenske granice. (Odluka 574/2007, 2007.)³

3.1. Analiza rizika

Sigurnost, odnosno nadzor državne granice sastoji se od granične kontrole i zaštite granice. S obzirom na dužinu državnih granica i geografskih karakteristika država, nije moguće u potpunosti kontrolirati cijelo područje granica. Najčešće se prelazak granice provjerava na određenim točkama, odnosno graničnim prijelazima, a veći dio granice, takozvana zelena granica – područje šuma, rijeka, planina preko kojih prolazi državna granica, ostaje bez nadzora, jer je naprosto nemoguće kontrolirati svaki dio granice. Kako svaki dio granice ne bi morao biti pod nadzorom, a granica bi i dalje izvršavala svoju funkciju, zaštitu državnih interesa i ostalih država članica, provodi se analiza rizika. Analizom rizika podiže se učinkovitost i kvaliteta nadzora granica uz istovremeno smanjivanje troškova i eliminiranje potrebe za nadzorom čitave dužine državne granice. Postoje tri vrste analize rizika, koje su podjednako značajne. Prva je analiza rizika taktička, u kojoj se u realnom vremenu upotrebljavaju određene informacije radi profiliranja osoba nad kojima je potrebno provesti temeljitiju kontrolu. Druga analiza rizika je operativna analiza kojom se procjenjuje operativno okruženje, aktivnosti i rezultati rada i nadzora granične policije kako bi se dobilo stvarno stanje sigurnosti. Treća, strateška analiza rizika, služi kako bi se provele potrebne izmjene u dosadašnjem načinu rada i po potrebi pravnim propisima te donošenju mjera u slučaju procjene ugroženosti. Već je prije

---

³ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_15/OJAB14015HRC.pdf

spomenut problem nadzora nad zelenom granicom, no ni na graničnim prijelazima ne mogu se provjeriti apsolutno sva vozila koja ih prolaze. Kontrola vozila radi otkrivanja krijumčarenja, koja prolaze preko graničnih prijelaza, može biti nasumična i ciljana. Nasumičnom kontrolom carinski i granični službenici iz mnoštva vozila proizvoljno odabiru vozila koja će se podvrgnuti temeljitoj kontroli, što se u praksi pokazalo neučinkovitim. Ciljanom graničnom kontrolom smatra se pregled vozila koja su odabrana temeljem profiliranja, odnosno stvaranjem profila koji se dobiva generaliziranjem i povezivanjem određenih obilježja vozila i putnika, koje ukazuju na mogućnost postojanja rizika, kao što su naprimjer ruta putovanja, sadržaj prtljage i slično. U praksi se ciljana kontrola pokazala znatno učinkovitijom od nasumične kontrole u otkrivanju vozila koja krijumčare ilegalnom robom ili ljudima. Nadzor državne granice ne provodi se uvijek na graničnim prijelazima, pa ni na samoj liniji granice, zbog toga što nije ekonomično ni učinkovito, posebice kada se govori o zelenoj granici koja je na mnogim područjima teško dostupna i neprohodna. Nadzor granice se može seliti u unutrašnjost države, gdje se on provodi na sjecištima glavnih puteva koji vode od državne granice, jer se pretpostavlja da će krijumčari ili ilegalni migranti koji su prešli preko zelene granice u nekom trenutku ipak odlučiti putovati utvrđenim putevima. Nadzor u unutrašnjosti je ekonomičan, no bez prevelike učinkovitosti jer se pokazalo da su službenici skloni zaustavljanju samo vozila koja nisu iz područja u kojem se provodi nadzor, dok vozila koja susreću svakodnevno ne zaustavljaju, a najčešće osobe koje žive u pograničnom području i utvrde da mogu nesmetano prolaziti kontrolne točke počinju baviti krijumčarenjem. (Vrđuka, 2009.)

Schengenska granica i njena zaštita nisu samo u rukama država članica i njezinih nadležnih tijela, već je na razini Europske unije i zemalja članica schengenskog prostora utvrđen i osnovan niz mehanizama za nadzor granica, suradnju, povezivanje i osposobljavanje policijskih službenika te borbu protiv kriminalnih aktivnosti i nezakonitih migracija.

3.2. Međunarodna suradnja

Konvencijom o provedbi Schengenskog sporazuma utvrđen je, među ostalim, niz potrebnih kompenzacijskih mjera kako bi se ojačale provjere na vanjskim granicama, definirali postupci za izdavanje jedinstvenih schengenskih viza, poduzele mjere protiv krijumčarenja opojne droge te uspostavio zajednički sustav razmjene informacija – Schengenski informacijski sustav (SIS). Susjedne države usko surađuju i imaju pravo provoditi zajedničke operacije i nadzor s obiju strana svoje zajedničke granice. Policijski službenici smiju također obavljati prekogranični nadzor i potjeru u državnom području susjednih država članica, na primjer kada osumnjičenik pokušava pobjeći policiji jedne zemlje prelazeći preko granice u susjednu zemlju, ali za to je

nužno prethodno postojanje bilateralnih ugovora sa susjednim državama kojima će ta mogućnost biti pravno detaljno regulirana.

3.3. Schengenski informacijski sustav

Schengenski informacijski sustav (*Schengen Information System - SIS*) je zajednička baza podataka koja se koristi za graničnu kontrolu i međunarodnu policijsku suradnju između država u schengenskom prostoru, a koriste je granična i migracijska tijela te tijela za provedbu zakona. SIS je izrazito bitan za primjenu pravila schengenske pravne stečevine jer omogućava pravovremenu i točnu razmjenu podataka i suradnju između država članica schengenskog prostora. SIS je opsežan sustav informacija koji je u funkciji bez prekida u svakoj državi schengenskog prostora te je povezan sa policijskim bazama podataka svake od država članica. Kroz SIS se brzo i pouzdano razmjenjuju podaci i upozorenja o nestalim osobama, osobama kojima se zabranjuje ulazak i boravak u schengenskom prostoru, osobama i predmetima koji se povezuju s kaznenim djelima. Svaka država ima svoj nacionalni ured SIRENE (eng. *Supplementary Information Request at the National Entries*) koji služi kao jedinstvena kontaktna točka. (Pejaković-Đipić, 2018.)⁴

SIS je uspostavljen Konvencijom o provedbi Schengenskog sporazuma, postao je funkcionalan 25. ožujka 1995. godine za Njemačku, Francusku, Belgiju, Nizozemsku, Luksemburg, Španjolsku i Portugal, koje su već idući dan, kao što je i spomenuto na početku rada, ukinule svoje unutarnje granice. Pridruživanjem novih država i širenjem schengenskog prostora, rasla je i potreba za informacijskim sustavom većih kapaciteta, pa je tako svakim proširenjem i sustav bivao nadograđivan te su se imena mijenjala. Tako je 1997. godine SIS nadograđen prilikom pridruživanja Italije, Austrije i Grčke te je postao SIS 1, a 1998. je pridruživanjem Danske, Norveške, Švedske, Finske i Islanda postao SIS 1+ s 15 glavnih i 3 rezervne linije za priključivanje. Kada se Europska unija trebala proširiti 2004. godine, bilo je odlučeno da se postojeći sustav više neće nadograđivati, nego će se uspostaviti novi sustav s novim mogućnostima. Kako nove države članice ne bi morale čekati na uspostavljanje novog sustava, Portugal je predložio da se nove države članice pridruže SIS-u 1+ preko portugalskog priključka, koji je nazvan SISone4ALL. SISone4ALL postao je funkcionalan 2007. godine za devet novih država, a kasnije su se na njega priključile još i Švicarska, Rumunjska, Bugarska i

---

⁴https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/zastita_podataka//Zastita%20osobnih%20podataka%20i%20Schengenski%20informacijski%20sustav.pdf

Lihtenštajn. Novi sustav postao je funkcionalan tek 2013. godine pod nazivom SIS II. (Pejaković-Đipić, 2018.)

SIS sadrži osjetljive osobne podatke čije se prikupljanje, korištenje i pohranjivanje mora čvrsto i temeljito regulirati. Temeljni pravni okvir za uspostavljanje, funkcioniranje i korištenje SIS-a predstavlja Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, a njegov djelokrug strogo određuju i Uredba Europske Komisije 1987/2006 za suradnju granične policije i tijela za izdavanje viza kojima se kroz SIS omogućava provjera i unos podataka o strancima u svrhu odbijanja ulaska u područje schengena, Odluka Vijeća 2007/533/PUP za policijsku i pravosudnu suradnju kroz razmjenu podataka o nestalim osobama i osobama i predmetima povezanim s počinjenjem kaznenih djela te Uredba Europske Komisije 1986/2006. za suradnju o registraciji vozila. (Pejaković-Đipić, 2018.)

U SIS II, države dostavljaju dvije kategorije podataka – podatke o osobama i podatke o predmetima. Ukupnost podataka koji se odnose na jednu osobu ili predmet čini jedno upozorenje. Upozorenja koja se odnose na osobe uvijek moraju sadržavati ime, prezime, sve poznate nadimke, spol, odluku na temelju koje se upozorenje izdaje i mjeru koju je potrebno provesti. Ostale informacije koje upozorenje može sadržavati, ukoliko su dostupne, su i fotografije, otisci prstiju, mjesto i datum rođenja, državljanstvo, fizičke značajke koje nisu lako promjenljive, podaci o naoružanosti i nasilnosti osobe, razlog za upozorenje i kazneno djelo. Upozorenja u SIS-u II mogu biti o državljanima trećih zemalja kojima je zabranjen ulazak na područje schengenskog prostora, upozorenje o nestalim osobama, upozorenje o osobama koje traži uhićenje radi predaje ili izručenja, upozorenje o osobama i predmetima radi skrivenih namjenskih provjera te upozorenja o osobama koje se traže zbog sudjelovanja u pravosudnom postupku i predmetima koji se oduzimaju ili koriste kao dokaz u kaznenom postupku.⁵

Upozorenja se čuvaju samo onoliko koliko je potrebno da bi se postigla svrha njihovog izdavanja, a istekom roka ona se brišu iz baze podataka, osim ako država članica ne odluči produljiti vrijeme njihova čuvanja. Kako se upozorenja i osobni podaci koji se nalaze u bazi SIS-a ne bi zloupotrijebili ili bili pogrešno uneseni, postoje strogi zahtjevi o kvaliteti i zaštiti podataka. Svaka država koja je unijela upozorenje odgovorna je za sadržaj upozorenja, a nacionalna tijela primjenjuju pravila o zaštiti podataka u svojoj zemlji, a Europsko nadzorno tijelo prati primjenu pravila za središnji sustav. Svaka osoba čiji se podaci nalaze u SIS-u ima

---

⁵https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/zastita_podataka//Zastita%20osobnih%20podataka%20i%20Schengenski%20informacijski%20sustav.pdf

pravo na pristup tim informacijama. Osoba može zatražiti pristup podacima neovisno o tome u kojoj se državi nalazi i koja je država unijela te podatke. Osoba ima i pravo na ispravak netočno navedenih podataka. (Pejaković-Đipić, 2018.)

3.4. *Europol*

Međunarodna policijska suradnja u schengenskom prostoru ostvaruje se kroz suradnju nacionalnih policija međusobno te s Europolom. Europol, odnosno Agencija Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva, najznačajnije je tijelo Europske unije za provedbu policijske suradnje, a osnovan je Konvencijom o osnivanju Europskog policijskog ureda (Konvencijom o Europolu) 1995. godine, a započeo je s radom 1999. godine. Europol se povezuje sa svakom državom članicom Europske unije te s drugim državama i organizacijama kroz međunarodne ugovore o suradnji. U svakoj državi članici osniva se nacionalna jedinica koja provodi svoje dužnosti određene Konvencijom o Europolu, a ona je jedino tijelo za vezu između Europola i nadležnog nacionalnog tijela. Država članica dužna je poduzeti mjere kojima se osigurava ispunjavanje dužnosti nacionalne jedinice i osigurati im pristup podacima, a odnosi između nacionalne jedinice i nadležnih tijela uređuju se nacionalnim pravom i ustavnim odredbama. (Gluščić, 2012.)

Glavni cilj propisan Konvencijom o Europolu bio je sprječavanje i borba protiv terorizma, trgovine drogom te drugih ozbiljnijih oblika međunarodnog kriminala. Nakon stupanja Konvencije na snagu, ciljevi Europola također su postali i borba protiv kaznenih djela počinjenih tijekom terorističkih aktivnosti usmjerenih protiv života, zdravlja, osobne slobode i imovine te borba protiv nezakonitog pranja novca i s tim povezane aktivnosti. Europol može djelovati samo kada postoji sumnja u uključenost i postojanje organizirane kriminalne strukture te kada su kriminalnim oblicima pogođene dvije ili više država članica na način da opseg, značaj ili posljedice kriminalnih radnji zahtijevaju zajednički pristup država članica. (Konvencija o Europolu, 1995.)

Glavne zadaće Europola su prikupljanje, procesuiranje, pohranjivanje i analiza informacija te suradnja s nadležnim nacionalnim tijelima u koordinaciji, organizaciji i implementaciji istražnih i operativnih aktivnosti. Europol u svom radu ima samo operativne ovlasti, dok za primjenu prisilnih mjera mora surađivati s nacionalnim policijama koja imaju prisilne ovlasti. (Gluščić, 2012.)

Nadzorne ovlasti nad Europolom, u okviru Europske unije, provodi Vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove. Vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove odgovorno je za opći nadzor i

vodstvo Europolu, a zajedno s Europskim parlamentom donosi uredbe u vezi s radom Europolu te zajedno odobravaju proračun Europolu.⁶

Europska unija osnovala je 2005. godine Agenciju Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (*European Union Agency for Law Enforcement Training* - CEPOL) za obrazovanje i osposobljavanje policijskih službenika država članica Europske unije odgovornih za izvršavanje europskog i međunarodnog zakonodavstva. U djelokrugu rada CEPOL-a provodi se osposobljavanje policijskih i drugih službenika koji su odgovorni za izvršavanje zakonodavstva te razmjena znanja što povećava sigurnost Europske unije. CEPOL uspostavlja i objedinjuje mrežu ustanova za osposobljavanje službenika u državama članicama te ih podupire u suradnji u izvršavanju zakonodavstva i razmjeni informacija. CEPOL surađuje i s tijelima Europske unije, međunarodnim organizacijama i trećim zemljama u temama povezanim sa sigurnosnim pitanjima Europske unije.^{7,8}

3.5. *Frontex*

Svake godine schengensku granicu prijeđe otprilike 700 milijuna ljudi. Kako bi se osigurala sigurnost ljudi i država u schengenskom prostoru, potrebna je temeljita kontrola na vanjskim granicama te se ona mora u svakoj državi članici provoditi na jednak način. Već su navedeni neki mehanizmi kojima Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma i Europska unija osiguravaju jednako obrazovanje i osposobljavanje policijskih i drugih službenika, jednako provođenje europske i schengenske pravne stečevine, jednaku kontrolu i nadzor na granicama te međunarodnu suradnju kroz razmjenu informacija i podataka o osobama. Najznačajniji mehanizam Europske unije za nadzor schengenske granice je Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (*European Border and Coast Guard Agency* - Frontex), osnovana 2004. godine.⁹

Frontex surađuje sa službama Europske unije u čijem su djelokrugu pitanja sigurnosti vanjskih granica kao što su Europol i CEPOL, carinskim službama i drugim službama zaduženim za unutarnju sigurnost Europske unije. Frontex surađuje s nadležnim tijelima država članica, ali i s trećim državama, ponajviše susjednim državama i onima koje su identificirane kao izvori ili tranzitni pravci nezakonitih migracija. Frontex s trećim državama surađuje putem sklopljenih radnih sporazuma. (Toić Sintić, 2012.)

---

⁶ <https://www.europol.europa.eu/about-europol:hr>

⁷ <https://www.cepol.europa.eu/hr/>

⁸ https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/cepol_hr

⁹ https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_hr

Ključni zadaci Frontex-a propisani su Uredbom o europskoj graničnoj i obalnoj straži, a to su analiza rizika, zajedničke operacije, brza reakcija, istraživanje, osposobljavanje, zajednički povratak i dijeljenje informacija. Analiza rizika temeljna je za sve aktivnosti Frontex-a. Procjena rizika za sigurnost granica provodi se tako da se stvara slika uzoraka i kretanja u području nezakonite migracije i kriminalnih aktivnosti, pa se rezultati dijele sa zemljama članicama i tijelima Europske unije i koriste se za planiranje daljnjih aktivnosti Frontex-a. Zajedničke operacije uključuju koordiniranje posebno osposobljenog osoblja i tehničke opreme na vanjske granice na temelju provedenih analiza rizika, a područja na kojima se odvijaju aktivnosti podijeljena su na nadzor kopnene granice, nadzor morske granice i u morskim lukama i nadzor granice u zračnim lukama. Sposobnost brze reakcije i intervencije potrebna je kada se vanjska granica neke zemlje članice suočava s iznimnim pritiskom, pa je iz tog razloga Frontex uspostavio ekipe za brze intervencije (*Rapid Border Intervention Teams - RABITs*) sastavljene od specijaliziranih policijskih službenika granične policije i posebne tehničke opreme u stalnoj pripravnosti. Frontex ne provodi vlastita istraživanja nego povezuje i olakšava interakciju stručnjaka za graničnu kontrolu sa sektorom istraživanja i proizvodnjom tehničke opreme za kako bi nova tehnologija bila prilagođena potrebama tijela za graničnu kontrolu. Frontex uspostavlja zajedničke standarde za obuku granične policije kako bi se uskladilo obrazovanje i osposobljavanje službenika granične policije u svim državama Europske unije i schengenskog prostora. Razvijen je *Priručnik za obuku* koji predstavlja standardizirani skup znanja i vještina za provedbu osnovnog tečaja za graničnu policiju Europske Unije. Frontex pomaže zemljama članicama u koordinaciji prilikom vraćanja osoba koje su zatečene u nezakonitom boravku. Informacijski sustavi koje razvija Frontex omogućuju brzu razmjenu informacija između graničnih tijela država članica. (Toić Sintić, 2012.)¹⁰

3.6. EUROSUR

Pod vodstvom Frontex-a djeluje Europski sustav nadzora granica (*European Border Surveillance system – EUROSUR*) koji je Europska unija uspostavila 2013. godine. EUROSUR je uspostavljen kako bi se povećala operativna suradnja i razmjena informacija između nacionalnih tijela država članica i Frontex-a te radi sprječavanja prekograničnog kriminaliteta i nezakonitih migracija i zaštite života migranata.¹¹

---

¹⁰ https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_hr

¹¹ https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_hr?etrans=hr

Članice EUROSUR-a su sve države članice schengenskog prostora te Bugarska, Rumunjska i Hrvatska. U svakoj državi uspostavlja se nacionalni centar za koordinaciju koji koordinira i izmjenjuje informacije među svim tijelima odgovornim za nadzor vanjskih granica i s drugim nacionalnim centrima te s Frontex-om. (Marin i Mudrić, 2018.)

Frontex održava europsku sliku stanja koja pruža informacije o stanju na europskim granicama, a tvori se tako se povezuju nacionalne slike stanja koje vode nacionalni koordinacijski centri o vlastitim granicama, a te informacije dostupne su svim državama članicama schengenskog prostora i zemljama pridruženim Schengenu. Kroz takav sustav državama se omogućuje brza razmjena informacija, osigurava potrebna suradnja i zajednički odgovor na izazove. EUROSUR nudi usluge spajanja u kojima Frontex pruža državama članicama informacije prikupljene sa satelita i drugih alata za nadzor kojima se koriste Europska agencija za pomorsku sigurnost i Satelitski centar Europske unije, što samostalno nijedna država ne bi mogla priuštiti pa se na taj način državama članicama omogućava pristup naprednim tehnologijama prilikom nadzora granica. Vanjske granice država članica dijele se na dijelove vanjskih granica, a Frontex na temelju rezultata analize rizika i procjene osjetljivosti, u dogovoru s državama članicama, svakom dijelu vanjske granice dodjeljuje razinu učinka, od niske do kritične. Ovisno o razini učinka dijela vanjske granice, susjedne države članice prilagođavaju svoju suradnju međusobno i s Frontex-om, a po potrebi se na dijelove vanjskih granica mogu i rasporediti stalne snage europske granične i obalne straže. Kako bi se omogućila što točnija analiza rizika, države članice dužne su podnositi mjesečna izvješća i upozorenja o svim situacijama koje se tiču vanjskih granica u vezi nezakonitom trgovinom, zapljenom droga, oružja i eksploziva, prekograničnim kaznenim djelima te incidente i operacije povezane s traganjem i spašavanjem osoba.¹²

4. VIZE

Sloboda kretanja ljudi, kao jedna od temeljnih sloboda unutarnjeg tržišta Europske unije, ostvaruje se kroz omogućavanje kretanja građana država članica na čitavom području Europske unije i schengenskog prostora. Iako sve države članice Europske unije nisu dio schengenskog prostora, a ni sve države koje čine schengenski prostor nisu članice Europske unije, kao što je

---

¹² https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_hr?etrans=hr

već ranije objašnjeno, njihovi građani mogu, bez potrebe posjedovanja vize, putovati i kretati se unutar Europske unije i schengenskog prostora.

„ *Pravo slobodnog kretanja u schengenskom prostoru jest pravo ne samo više od pola milijarde europskih građana nego i svih državljana trećih zemalja koji se zakonito nalaze u schengenskom prostoru.*“ (Pejaković-Đipić, 2018., str. 133.)

Kako bi zaštita koju schengenska granica treba pružati svojim stanovnicima bila osigurana, već je Konvencijom o provedbi Schengenskog sporazuma utvrđeno da je strancima za ulazak u schengenski prostor potrebna odgovarajuća viza. Stranci koji se na području unutar schengenske granice nalaze zakonito jednako se mogu slobodno kretati kroz čitavo područje schengenskog prostora, kao i državljani država članica. Zakonit boravak odnosi se na posjedovanje odgovarajuće vize ili boravišne dozvole. Osobe kojima je odobreno boravište u nekoj od zemalja članica, slobodno putuju i prolaze kroz teritorije ostalih zemalja potpisnica Schengenskog sporazuma i članica Europske unije. Strancima koji nemaju boravišnu dozvolu, za prelazak Schengenske granice potrebna je odgovarajuća viza koja im omogućava boravak od 90 dana na području neke od država članica ili samo tranzit kroz njihove teritorije. Kako bi se u čitavoj Europskoj uniji i schengenskom prostoru uskladili procesi izdavanja i kontrole viza, uspostavljena je zajednička vizna politika Europske unije.

4.1. Zajednička vizna politika

Kako bi se ojačala unutarnja sigurnost i omogućio prelazak granica zakonitim migrantima iz trećih država, Europska unija provodi zajedničku viznu politiku. Zajednička vizna politika uspostavljena je radi olakšavanja tranzita i tranzita preko međunarodnih tranzitnih područja zračnih luka te namjeravanih boravaka državljana trećih zemalja u zemljama schengenskog prostora. Glavni elementi zajedničke vizne politike su Zakonik Europske unije o vizama, popis trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva te jedinstven format vizne naljepnice.¹³

4.1.1. Zakonik o vizama

Glavni izvor pravnih pravila u području viznog sustava u Europskoj uniji je Zakonik o vizama. Zakonikom o vizama definirani su osnovi pojmovi poput vize, jedinstvene vize, zrakoplovno-tranzitne vize, vize s ograničenom prostornom valjanošću, državljana trećih zemalja i drugo.

---

¹³https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/visa-policy_hr?etrans=hr

Državljanin treće zemlje je svaka osoba koja nije građanin Europske unije. Viza je definirana kao odobrenje koje je izdala država članica radi tranzita preko ili namjeravanog boravka na području država članica u najduljem trajanju od tri mjeseca u šestomjesečnom razdoblju ili radi tranzita preko međunarodnih tranzitnih područja zračnih luka država članica. Jedinstvena viza je viza koja vrijedi za čitavo područje država članica, dok viza s ograničenom prostornom odgovornošću vrijedi za područje jedne ili više država članica, ali ne i za sve države članice. Zrakoplovno-tranzitna viza je viza koja vrijedi za tranzit preko međunarodnih tranzitnih područja jedne ili više zračnih luka država članica. U prilogu IV. ovog Zakonika nalazi se popis zemalja čijim je državljanima potrebna zrakoplovno-tranzitna viza prilikom prolaska kroz međunarodni tranzitni prostor zračnih luka na području država članica. Zakonikom o vizama utvrđena su i pravila i uvjeti postupka izdavanja viza. Zahtjev za vizu razmatra i o njemu odlučuje konzulat nadležne države članice na čijem konzularnom području podnositelj zahtjeva zakonito boravi. Nadležna država članica za odlučivanje je ona država koja je određena kao jedino ili glavno odredište posjeta. Državu članicu, koja u trećoj zemlji nema vlastiti konzulat, putem ugovora o zastupanju može zastupati i njezine obaveze u svrhu razmatranja zahtjeva i izdavanja viza preuzeti druga država članica. Zahtjev za izdavanje vize iznimno se može podnijeti i na vanjskoj granici schengenskog prostora ukoliko su ispunjeni određeni uvjeti, a tada je za razmatranje zahtjeva nadležna država na čijem se teritoriju prelazi vanjska granica. Viza izdana na vanjskoj granici je jedinstvena viza, a ona svojem nositelju omogućava boravak od najdulje 15 dana, odnosno boravak koji odgovara vremenu potrebnom za tranzit. Kod podnošenja prvog zahtjeva za vizu, podnositelju stručno i valjano ovlašteno osoblje nadležnih tijela uzima biometrijske podatke. Biometrijski podaci koji se uzimaju su fotografija i otisci deset prstiju, odnosno najviši mogući broj u iznimnim situacijama. Radi olakšavanja podnošenja zahtjeva, otisci prstiju se pohranjuju u viznom informacijskom sustavu te se prilikom kasnijih zahtjeva kopiraju. Zahtjev za izdavanje vize državljaninu treće zemlje odbija se ako ne ispunjava uvjete koji su određeni, ali i ako podnositelj zahtjeva prilikom podnošenja zahtjeva priloži krivotvorenu ili lažnu putnu ispravu, ne opravda svrhu i uvjete planiranog putovanja i ne predoči dokaz o dostatnim sredstvima za uzdržavanje za vrijeme planiranog boravka, tranzit ili povratak, ako je tijekom posljednjih šest mjeseci već boravio tri mjeseca na području država članica na osnovi jedinstvene vize ili vize s ograničenom područnom valjanošću, ako je u Schengenskom informacijskom sustavu izdano upozorenje za tu osobu ili kada osoba predstavlja prijetnju za javni red, unutarnju sigurnost ili javno zdravlje te kada postoji opravdana sumnja o vjerodostojnosti popratnih isprava ili istinitost njihovih sadržaja, vjerodostojnost izjava podnositelja ili sumnja u namjeru da napusti područje država članica

prije isteka zatražene vize. Odbijen zahtjev za izdavanje vize ne znači da će se i svaki slijedeći zahtjev odbiti, već će se ovisno o ispunjenju uvjeta odlučivati o novom zahtjevu. Kada je očigledno da u vrijeme kada je viza izdana nisu bili ispunjeni uvjeti za njezino izdavanje, viza se poništava. Poništiti je mogu tijela države članice koja je vizu izdala, ali i tijela drugih država članica. Kada nakon izdavanja vize postane očigledno da više nisu ispunjeni uvjeti potrebni za izdavanje vize, vizu ukidaju tijela države članice koja ju je izdala ili tijela druge države članice. (Zakonik o vizama, 2009.)

4.1.2. Popis trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva

Europski parlament i Vijeće Europske unije donijeli su 2018. godine Uredbu o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva. Uredbom se predviđa potpuno usklađivanje odnosa prema državljanima trećih zemalja u pogledu obveze posjedovanja vize odnosno državljana na koje se izuzeće odnosi. Uredba sadrži dva priloga koji služe kao popis zemalja čiji državljani moraju odnosno ne moraju posjedovati vizu. Prilog I. sadrži popis zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica schengenskog prostora, dok prilog II. sadrži popis trećih zemalja čijim državljanima za prelazak vanjske granice schengenskog prostora nije potrebna viza. Odluka kojom se određuje na kojem će se popisu nalaziti pojedina treća država, donosi se na temelju pojedinačne ocjene niza različitih kriterija koji su sadržani u Uredbi. Kriteriji se odnose na nezakonitu imigraciju, javni poredak i sigurnost, ekonomske pogodnosti, posebno u vidu turizma i vanjske trgovine, te na vanjske odnose Unije s relevantnim trećim zemljama, posebno uključujući pitanja ljudskih prava i temeljnih sloboda te posljedice regionalnog razvoja i reciprociteta. Ocjena kriterija trebala bi se provoditi periodično, a ovisno o njoj može se dogoditi zakonodavna promjena, odnosno treće zemlje mogu se premjestiti iz jednog priloga u drugi. Države članice mogu i na temelju drugih kriterija izuzeti određene osobe od obveze posjedovanja vize. (Uredba 1289/2013, 2013.)

4.1.3. Jedinostveni obrazac za vize

Važan korak za potpuno usklađivanje provedbe vizne politike u državama članicama je donošenje jedinstvenog obrasca za vize, koji se prilaže putnim ispravama državljana trećih zemalja. Jedinostveni obrazac za vize, odnosno vizna naljepnica, sadrži sigurnosne značajke kojima se povećava sigurnost vizne naljepnice i sprečava krivotvorenje. Sigurnosne značajke vizne naljepnice su integrirani portret nositelja vize u boji koji je izrađen u skladu s visokim sigurnosnim standardima, optički promjenjiv znak, troslovnu oznaku zemlje države

izdavateljice u optički promjenjivoj boji, prethodno otisnute deveteroznamenaste brojeve nacionalne vize u crnoj i crvenoj boji u posebnim fontovima te oznake s učinkom skrivenog prikaza. Vizna naljepnica sadrži podatke o svom nositelju, području za koje vrijedi, kategoriju vize i mjesto u kojem je izdana te razdoblje boravka koje je nositelju vize odobreno vizom. (Uredba 2017/1370, 2017.)

4.2. Vizni informacijski sustav

Ključan alat u provedbi zajedničke vizne politike i osiguravanju sigurnosti vanjskih granica je vizni informacijski sustav (*Visa information system* - VIS). VIS je zajednička baza podataka koja državama članicama schengenskog prostora omogućuje razmjenu podataka o vizama. U Uredbi o VIS-u je navedeno kako bi namjena VIS-a trebala biti poboljšanje provođenja zajedničke vizne politike, konzularne suradnje i savjetovanja između središnjih tijela nadležnih za vize kako bi se olakšala razmjena podataka među državama članicama o zahtjevima za vize u svrhu pojednostavljenja postupka izdavanja viza i sprečavanja krivotvorenja vizama, pojednostavila kontrola na graničnim prijelazima schengenske granice te doprinijelo sprečavanju ugrožavanja unutarnje sigurnosti država članica. Korištenjem VIS-a se olakšava identifikacija osoba koje ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na području država članica. Podaci o osobama koji se nalaze u zajedničkoj bazi VIS-a su oni podaci koji se uzimaju prilikom podnošenja zahtjeva za izdavanje vize, osobni podaci i fotografija i otisci prstiju. Osim biometrijskih i osobnih, u VIS se unose i podaci o putnim ispravama, mjesto i datum podnošenja zahtjeva za izdavanje vize i kategorija tražene vize, glavno odredište i trajanje boravka, svrha putovanja i planirani datum dolaska i odlaska te odluke vezane uz odobravanje, odbijanje, ukidanje i poništavanje viza. U slučaju odbijanja, ukidanja ili poništavanja vize navode se razlozi zbog kojih je viza odbijena, ukinuta ili poništena. Svaka država članica uspostavlja nacionalni sustav i određuje nadležna tijela čije će osoblje imati pristup unošenju, izmjeni i korištenju podataka VIS-a. Nadležna tijela država članica koriste podatke VIS-a prilikom obrade zahtjeva o izdavanju viza i odlučivanja o istim. U slučaju potrebe savjetovanja s drugim državama članicama, država članica prenosi VIS-u zahtjev za savjetovanjem te navodi državu članicu ili više njih s kojima će se savjetovati, potom VIS zahtjev za savjetovanjem prenosi drugim državama članicama i povratno odgovor državi koja je zahtjev pokrenula. Korištenje i obrada podataka koji su pohranjeni u VIS-u trebali bi biti razmjerni ciljevima. Pristup podacima VIS-a omogućen je i tijelima nadležnim za provođenje kontrole na vanjskim graničnim prijelazima te tijelima nadležnim za izvršavanje provjera na državnim područjima država članica. Takav pristup podacima VIS-a dopušten je isključivo za provjeru identiteta nositelja

vize, provjeru vjerodostojnosti vize i ispunjenje uvjeta za boravak na državnom području države članice. Tijela nadležna za odlučivanje o azilu imaju pristup pretraživanju VIS-a na temelju otisaka prstiju tražitelja azila isključivo za svrhu razmatranja zahtjeva traženje azila i utvrđivanja država članica odgovornih za razmatranje zahtjeva. (Uredba 767/2008, 2008.)

4.3. *Vizni reciprocitet*

U radu je već ranije spomenuto kako Europska unija vodi popise trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu prilikom prelaska vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti tog zahtjeva.

Jedan od kriterija kojima se Europska unija vodi prilikom sastavljanja takvih popisa je vizni reciprocitet. Vizni reciprocitet je načelo vođenja zajedničke vizne politike kojim se Europska unija vodi u odnosima s trećim državama, odnosno kada Europska unija provodi ocjenu kriterija o uvrštavanju treće zemlje na popis iz priloga I. ili priloga II. Uredbe o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva, ona u obzir uzima odnos treće zemlje prema državljanima država članica, odnosno moraju li oni imati vizu za boravak ili tranzit na njeno državno područje.¹⁴

Europska unija teži prema potpunom viznom reciprocitetu na proaktivan način te tako pridonosi poboljšanju vjerodostojnosti i dosljednosti vanjske politike. Uredbom navedenom u prijašnjem odlomku je uređen način postupanja u situaciji kada treća zemlja koja se nalazi na prilogu II., čijim državljanima za prelazak vanjske granice nije potrebna viza, uvede obvezu posjedovanja vize državljanima jedne ili više država članica. U slučaju kada treća zemlja uvede obvezu posjedovanja vize za državljane jedne od država članica, uz pridržavanje propisanih mjera i nakon proteka određenog razdoblja, Europska komisija uz savjetovanje države članice, poduzima korake pred tijelima treće zemlje kako bi se ponovno omogućilo prelaženje granica bez potrebe vize. Ako se ne postigne dogovor s trećom zemljom, Europska komisija donosi delegirani akt kojim se privremeno suspendira izuzeće od posjedovanja vize državljanima te treće zemlje, a u krajnjem slučaju se podnosi zakonodavni prijedlog te se treća zemlja premješta iz Priloga II. u Prilog I. (Uredba 1289/2013, 2013.)

Načelom viznog reciprociteta Europska unija osigurava vjerodostojnost i dosljednost ne samo u odnosima s trećim državama, nego i prema vlastitim državama članicama i njihovim građanima.

---

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/MEMO_16_4484

5. AZIL

Osobe koje iz svoje zemlje bježe pred progonom ili velikom opasnošću, u potrebi su primanja međunarodne zaštite. Iako pružanje azila nije dio schengenske pravne stečevine, ono je temeljno ljudsko pravo i međunarodna je obveza svake države, pa tako i država članica Europske unije i schengenskog prostora. Područje schengenskog prostora otvoreno je i bez granica među državama te iz tog razloga mora postojati zajednički pristup pružanju azila na razini Europske unije kako bi se osiguralo valjano pružanje pomoći, ali i zaštitila sigurnost i javni poredak u državama članicama. Države članice Europske unije imaju zajedničku odgovornost pružanja azila na temelju ujednačenih standarda koji su utvrđeni Uredbom o Eurodacu i Dublinskom konvencijom. (Pejaković-Đipić, 2018.)

5.1. *Zajednički europski sustav azila*

Zajednički europski sustav azila (Common European Asylum System – CEAS) je okvir dogovorenih pravila kojima se uspostavljaju zajednički postupci za međunarodnu zaštitu i jedinstveni status za osobe kojima je odobren status izbjeglice ili supsidijarna zaštita. Cilj CEAS-a je uskladiti sustave azila u državama članicama Europske unije kako bi se postupalo jedinstveno i na jednak način te kako bi se stvorila obvezujuća zakonodavna podloga i ojačala suradnja nacionalnih i europskih tijela odgovornih za azil.¹⁵

Najvažniji element europskog Zajedničkog sustava azila je uredba iz Dublina kojom se određuje država članica odgovorna za obradu zahtjeva za azil i prihvata podnositelja zahtjeva.¹⁶

5.2. *Utvrđivanje države odgovorne za pružanje azila*

Jedan od ciljeva Europske unije je postupno stvaranje područja slobode, sigurnosti i pravde za one koje su okolnosti prisilile na traženje zaštite u Europskoj uniji, a sastavni dio toga je zajednička politika azila. Kako ne bi došlo do višestrukog podnošenja zahtjeva tražitelja azila u više država članica ili kako slučaj ne bi ostao neriješen, utvrđen je sustav određivanja odgovorne države članice za obradu zahtjeva i prihvat podnositelja zahtjeva Uredbom br. 604/2013 o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za

---

¹⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/common-european-asylum-system-ceas_hr?etrans=hr

¹⁶ <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20170627STO78418/zajednicki-europski-sustav-azila>

razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva, odnosno uredbom iz Dublina. Određivanje odgovorne države članice trebalo bi se temeljiti na objektivnim i poštenim kriterijima, te je potrebno uspostaviti sustav koji omogućuje brz i učinkovit pristup podacima za priznavanje međunarodne zaštite. Svaki zahtjev za pružanjem međunarodne pomoći podnesen na državnom području država članica, graničnim prijelazima ili području tranzita mora se razmotriti. Uredbom br. 604/2013 utvrđeni su kriteriji i njihova hijerarhija kojima se određuje koja je država članica odgovorna za razmatranje zahtjeva i prihvata podnositelja zahtjeva. Odgovorna država članica je ona u kojoj zakonito boravi član obitelji podnositelja zahtjeva ili je član obitelji korisnik međunarodne zaštite te mu je dopušten boravak u državi članici, uz predočenje dokaza. Ako se ni u jednoj državi članici ne može utvrditi član obitelji, odnosno na temelju kriterija nije moguće odrediti odgovornu državu, tada je za prihvata podnositelja zahtjeva odgovorna država članica u kojoj je podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu. Kako bi se olakšao postupak određivanja odgovorne države članice i prikupili potrebni podaci, s podnositeljem zahtjeva provodi se osobni intervju, na jeziku koji razumije. Ovakav način utvrđivanja odgovorne države članice naziva se „Dublinski sustav“. (Uredba 604/2013, 2013.)

Dosadašnji sustav obrade zahtjeva i utvrđivanja odgovorne države za prihvata azilanata, Dublinski sustav, stvoren je 2003. godine. 2015. godine kada se Europska unija suočila s velikim priljevom migranata i povećanim brojem podnesenih zahtjeva za azil, države na vanjskim granicama postale su preopterećene količinom zahtjeva i migranata. Postalo je jasno da je potrebna reforma i modernizacija sustava za obradu zahtjeva za azil.¹⁷

Novi sustav koji je predložila Europska komisija trebao bi omogućiti učinkovitije i brže postupke koji uključuju pregled osoba prije ulaska u državu članicu, identifikaciju, zdravstvene i sigurnosne provjere, uzimanje otisaka prstiju i registraciju u bazu Eurodac. Umjesto dosadašnjeg sustava kojim je u većini slučajeva odgovornost države za prihvata azilanata padala upravo na državu u kojoj je podnesen zahtjev za azilom, novim sustavom druge države članice mogu prihvatiti tražitelje azila na svoje područje ili preuzeti odgovornost za vraćanje odbijenih tražitelja azila.¹⁸

---

¹⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20170627STO78418/zajednicki-europski-sustav-azila>

¹⁸ <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20200924STO87803/novi-prijedlog-pakta-o-migracijama-izazvao-razlicite-reakcije-zastupnika>

5.3. *Agencija Europske unije za azil*

Ključnu ulogu u provedbi Zajedničkog europskog sustava azila ima Agencija Europske unije za azil – EUAA. Glavna uloga Agencije je pružanje tehničke i operativne podrške pri provedbi Zajedničkog europskog sustava azila. U skladu s visokim standardima CEAS-a, Agencija pruža osposobljavanje nacionalnih službenika u području azila, koristi stalnu pričuvu od 500 stručnjaka u području azila koji se u bilo kojem trenutku mogu rasporediti na bilo koje područje Europske unije i tako brzo pružiti operativnu pomoć državama članicama koje se suočavaju s migracijskim pritiskom. Agencija štiti temeljna prava migranata tako što imenuje službenika za temeljna prava, uspostavlja mehanizam za postupanje s pritužbama te surađuje s tijelima u trećim zemljama kako bi se pomoglo u izgradnji kapaciteta za azil i prihvat u skladu s međunarodnim pravom.¹⁹

5.4. *Eurodac*

Eurodac je Europska baza podataka otisaka prstiju. Eurodac se koristi za usporedbu otisaka prstiju i njegova svrha je pružiti pomoć prilikom određivanja koja je država odgovorna za pružanje međunarodne zaštite osobama koje su podnijele zahtjev. Prilikom podnošenja zahtjeva za azil, podnositelju starijem od 14 godina se bez odgode uzimaju otisci prstiju te se u najkraćem mogućem roku šalju u središnji sustav. Eurodac se sastoji od središnje računalne baze podataka i komunikacijske infrastrukture između središnjeg sustava i država članica. Podaci se razmjenjuju kroz šifriranu virtualnu mrežu, a svaka država članica ima jednu nacionalnu pristupnu točku. (Uredba 603/2013, 2013.)

Komunikacijska mreža kroz koju države članice razmjenjuju podatke naziva se s-TESTA (*Secure Trans-European Services for Telematics between Administrations*), a ona omogućava sigurnu i kriptiranu razmjenu informacija između nacionalnih tijela, institucija i tijela i agencija Europske unije. Nakon unosa otisaka prstiju u bazu podataka, pokušava se otkriti je li osoba već podnijela zahtjev za azilom na teritoriju druge države članice ili je negdje drugdje prvi put ušla na teritorij Europske unije. U bazi Eurodac mogu se i pretraživati otisci prstiju osoba koje se ilegalno nalaze na teritoriju države članice. (Pejaković-Đipić, 2018.)

Podaci koji se uz otiske prstiju unose u bazu podataka su i država članica podrijetla, mjesto i datum podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, spol, referentni broj kojim se država članica koristila, datum uzimanja otisaka prstiju, datum slanja podataka središnjem sustavu i u

---

¹⁹ https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-union-agency-asylum-euaa_hr

iznimnim slučajevima datum dolaska predmetne osobe nakon uspješne predaje, datum kada je predmetna osoba napustila državno područje država članica ili je udaljena s njega i datum donošenja odluke o obradi zahtjeva. Podaci se iz Eurodaca brišu kada predmetna osoba stekne državljanstvo bilo koje države članice ili nakon deset godina od unosa. (Uredba 603/2013, 2013.)

U slučaju kada se u okviru ovlasti Europolu provode mjere u vezi sa sprečavanjem, otkrivanjem ili istragom terorističkih kaznenih djela ili drugih teških kaznenih djela i postoji zabrinutost za javnu sigurnost, Europol određuje posebnu jedinicu s posebno ovlaštenim službenicima koji imaju ovlast zatražiti provjeru i usporedbu otisaka prstiju iz baze Eurodaca. (Uredba 603/2013, 2013.)

6. ZAKLJUČAK

Kako bi se ostvarilo zajedničko otvoreno tržište i omogućila sloboda kretanja robe, nekoliko država članica Europske Unije potpisalo je Schengenski sporazum kojim se osnovo jedinstveni prostor za kretanje ljudi i robe, poznat i kao schengenski prostor. Glavni i dugoročni cilj bio je potpuno ukidanje kontrole na unutarnjim granicama između država, radi lakšeg protoka robe između država, no za europske građane najvažnija je ipak sloboda neometanog putovanja koja je proizašla iz slobode kretanja roba. Ukidanje unutarnjih granica među državama članicama schengenskog prostora i Europske unije donijelo je mnogo više prednosti europskim građanima nego se na početku moglo očekivati. Osim unapređenja gospodarske i trgovinske povezanosti, neometane migracije građana iz jedne države u drugu doprinijele su europskoj integraciji stanovništva i stvaranju osjećaja europske pripadnosti. Kako bi se zaštitili građani koji žive unutar granica schengenskog prostora, potrebno je ojačati kontrolu vanjskih granica, odnosno schengenske granice. Kontrola schengenske granice u pravilu ne pada samo na leđa pograničnih država, već je zajednička odgovornost svih država članica. Zajedničkim mehanizmima nastoji se povećati prekogranična kontrola i sigurnost stvaranjem informacijskih i komunikacijskih sustava, kao što su Schengenski informacijski sustav i SIRENE, bazama podataka koje se tiču migracija i azila, Vizni informacijski sustav, EUROADAC i CEAS koji strancima omogućuju prelazak schengenske granice, ali ujedno i služe kao mehanizam odbijanja ulazaka nepoželjnih osoba. Zaštita vanjskih granica poboljšava se provođenjem analize rizika i ciljanom kontrolom granica te sustavnom potporom međunarodne suradnje nacionalnih policijskih snaga i

europskih agencija kao što je su Frontex, Europol, Ceuol te Eurosur koji neprestano nadziru i kontroliraju događanja na vanjskim granicama, odnosno štite schengensku granicu.

7. LITERATURA

1. Britvec, A. (2018). 'Ekonomsko-politički aspekti pristupanja schengenskom prostoru', *Zbornik sveučilišta Libertas*, 3(3), str. 233-249. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/196103>
2. Dragović, F. (2012). 'Kako čuvati europske granice?', *Političke analize*, 3(12), str. 12-16. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142016>
3. Gluščić, S. (2012). 'Pregled međunarodne policijske suradnje u okviru Europske unije', *Policijska i sigurnost*, 21(1), str. 105-131. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/84280>
4. Marin, J., i Mudrić, M. (2018). 'REDEFINIRANA ULOGA FRONTEXA I PRIVATNE SIGURNOSNE KOMPANIJE KAO NOVI AKTERI U UPRAVLJANJU MIGRANTSKIM KRIZAMA', *Polemos*, XXI(41), str. 81-112. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/207136>
5. Pejaković-Đipić, S. (2018). 'SCHENGENSKI INFORMACIJSKI SUSTAV – „ČUVAR” SCHENGENSKOG PODRUČJA', *Zagrebačka pravna revija*, 7(2), str. 29-55. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/218295>
6. Raos, V. (2013). 'Pomicanje granice Europske unije na jugoistok i višestruki procesi teritorijalizacije', *Politička misao*, 50(3), str. 33-55. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/107667>
7. Toić Sintić, G. (2012). 'Uloga FRONTEXA-a u nadzoru vanjskih granica Europske unije', *Policijska i sigurnost*, 21(1), str. 143-154., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/84286>
8. Vrđuka, A. (2009). 'Operativna analiza rizika u sustavu upravljanja granicom', *Policijska i sigurnost*, 18(3), str. 288-298. dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/79354>

9. Europska komisija, Agencija Europske unije za azil, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-union-agency-asylum-euaa_hr
10. Europski parlament (2020.), Novi prijedlog pakta o migracijama izazvao različite reakcije zastupnika, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20200924STO87803/novi-prijedlog-pakta-o-migracijama-izazvao-razlicite-reakcije-zastupnika>
11. Europski parlament (2021.), Zajednički europski sustav azila, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20170627STO78418/zajednicki-europski-sustav-azila>
12. Europska komisija, Common European Asylum System (CEAS), dostupno na: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/common-european-asylum-system-ceas_en
13. Europska komisija, EU visa reciprocity mechanism – Questions and Answers, dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/MEMO_16_4484
14. Europska komisija, Visa policy, dostupno na: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/visa-policy_en
15. Europska komisija, Eurosur, dostupno na: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en
16. Europska komisija, Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_hr
17. Europol (2022.), O Europolu, dostupno na: <https://www.europol.europa.eu/about-europol:hr>
18. Ministarstvo unutarnjih poslova, Zaštita osobnih podataka i Schengenski informacijski sustav, dostupno na: https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/zastita_podataka//Zastita%20osobnih%20podataka%20i%20Schengenski%20informacijski%20sustav.pdf
19. Europski parlament (2016.), Cost of non-Schengen: the impact of border controls within Schengen on the Single Market, dostupno na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578974/IPOL_STU\(2016\)578974_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578974/IPOL_STU(2016)578974_EN.pdf)
20. Europski revizorski sud (2014.), Tematsko izvješće, Fond za vanjske granice potaknuo je financijsku solidarnost, no potrebno je osigurati bolje mjerenje rezultata i

povećanu dodanu vrijednost EU-a, dostupno na:

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_15/QJAB14015HRC.pdf

21. Europska komisija, Europa bez granica – schengenski prostor, dostupno na:
https://publications.europa.eu/resource/cellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0001.01/DOC_1
22. CEPOL, CEPOL: misija, vizija i vrijednosti, dostupno na:
<https://www.cepola.europa.eu/hr/>
23. Europska komisija, Agencija Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/cepola_hr

PRAVNI IZVORI

1. Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma od 14. lipnja 1985. između vlada država Gospodarske unije Beneluksa, Savezne Republike Njemačke i Francuske Republike o postupnom ukidanju kontrola na zajedničkim granicama, Službeni list Europske unije, 1985., dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX:42000A0922(02))
2. Odluka br. 574/2007/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. svibnja 2007. o osnivanju Fonda za vanjske granice od 2007. do 2013. u okviru općeg programa „Solidarnost i upravljanje migracijskim tokovima“, Službeni list Europske unije, 2007., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007D0574&from=HR>
3. Konvencija o osnivanju Europskog policijskog ureda (Konvencija o Europolu) na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji, Službeni list Europskih zajednica, 1995., dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:41995A1127\(01\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:41995A1127(01)&from=RO)
4. Uredba br. 810/2009. Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uspostavi Zakonika Zajednice o vizama (Zakonik o vizama), Službeni list Europske unije, 2009., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex:32009R0810>
5. Uredba (EU) 2017/1370 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2017. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1683/95 o utvrđivanju jedinstvenog obrasca za vize, Službeni list Europske unije, 2017., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1370>

6. Uredba (EZ) br. 767/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. srpnja 2008. o viznom informacijskom sustavu (VIS) i razmjeni podataka među državama članicama o vizama za kratkotrajni boravak (Uredba o VIS-u), Službeni list Europske unije, 2008., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32008R0767>
7. Uredba (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva (preinaka), Službeni list Europske unije, 2013., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32013R0604>
8. Uredba (EU) 2018/1806 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva (kodificirani tekst), Službeni list Europske unije, 2018., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1806&from=HR>
9. Uredba (EU) br. 603/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o uspostavi sustava „Eurodac” za usporedbu otisaka prstiju za učinkovitu primjenu Uredbe (EU) br. 604/2013 o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva i o zahtjevima za usporedbu s podacima iz Eurodaca od strane tijela kaznenog progona država članica i Europolu u svrhu kaznenog progona te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1077/2011 o osnivanju Europske agencije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (preinaka), Službeni list Europske unije, 2013., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0603>